

**ТИПОЛОГІЧНА ГІБРИДНІСТЬ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ
В АМЕРИКАНСЬКИХ ІНАВГУРАЦІЙНИХ ПРОМОВАХ****TYPOLOGICAL HYBRIDITY OF CONCEPTUAL METAPHOR
IN AMERICAN INAUGURAL ADDRESSES****Мартинів О.М.,***orcid.org/0000-0001-5827-6163**кандидат філологічних наук,**асистент кафедри германської філології та перекладу**Київського національного університету імені Тараса Шевченка***Міхіденко К.О.,***orcid.org/0009-0008-1587-6730**кандидат філологічних наук,**асистент кафедри германської філології та перекладу**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

У статті досліджується феномен типологічної гібридності концептуальної метафори в американських інавгураційних промовах як прояв динамічної когнітивної взаємодії різних типів метафор у політичному дискурсі. Метою дослідження є виявлення механізмів актуалізації онтологічних, орієнтаційних і структурних метафор у межах одного метафоричного висловлення та опис стійких моделей їх типологічної взаємодії. Матеріал дослідження становлять тексти інавгураційних промов президентів США, відібрані за принципом репрезентативності метафоричних конструкцій.

У роботі застосовано методи концептуального аналізу, когнітивно-дискурсивного моделювання та контекстуальної інтерпретації. На основі аналізу емпіричного матеріалу виділено три стійкі моделі типологічної гібридності: онтологічно-структурну, онтологічно-орієнтаційну та тріадичну. Показано, що в першому випадку онтологічна метафора виконує функцію концептоутворення, тоді як структурна задає сценарій конфронтації; у другому – онтологічна метафора створює образ агента, а орієнтаційна формує просторову модель влади; у третьому – поєднання трьох типів метафор забезпечує багаторівневу концептуалізацію політичних явищ через реїфікацію, просторове структурування та сценарну інтерпретацію.

Результати дослідження засвідчують, що концептуальні метафори в політичному дискурсі функціонують не як ізольовані типологічні одиниці, а як взаємопов'язані когнітивні конфігурації. Типологічна гібридність розглядається як системна властивість концептуальної метафори, що зумовлює її прагматичний потенціал у формуванні ідеологічних наративів, легітимації влади та мобілізації аудиторії. Отримані результати сприяють перегляду типологічної класифікації концептуальних метафор як жорсткої системи та підтримують уявлення про метафору як динамічний механізм концептуалізації політичної реальності.

Ключові слова: концептуальна метафора, типологічна гібридність, інавгураційний дискурс, онтологічна метафора, структурна метафора, орієнтаційна метафора.

The article investigates the phenomenon of typological hybridity of conceptual metaphor in U.S. presidential inaugural addresses as a manifestation of dynamic cognitive interaction among different metaphor types in political discourse. The aim of the study is to identify the mechanisms of simultaneous activation of ontological, orientational, and structural metaphors within a single metaphorical expression and to describe stable models of their interaction. The research material consists of U.S. inaugural speeches selected for their representativeness of metaphorical patterns.

The methodology combines conceptual analysis, cognitive-discursive modeling, and contextual interpretation. Based on the empirical data, three stable models of typological hybridity are identified: ontological-structural, ontological-orientational, and triadic. The first model demonstrates how ontological metaphor performs a concept-forming function, while structural metaphor organizes the conceptual domain through a scenario of conflict. In the second model, ontological metaphor constructs an agentive image of abstract political institutions, whereas orientational metaphor imposes a spatial hierarchy that conceptualizes power relations. The third model integrates ontological, orientational, and structural metaphors into a unified configuration, enabling multi-level interpretation through reification, spatial organization, and scenario-based framing.

The findings indicate that conceptual metaphors in political discourse do not function as isolated typological units but rather as interconnected cognitive configurations. Typological hybridity is thus interpreted as a systemic property of conceptual metaphor that enhances its pragmatic potential in shaping ideological narratives, legitimizing authority, and mobilizing public perception. The study supports a dynamic view of metaphor as a flexible mechanism of political conceptualization and challenges the traditional classification of metaphor types as static and mutually exclusive.

Key words: conceptual metaphor, typological hybridity, inaugural address, ontological metaphor, structural metaphor, orientational metaphor.

Постановка проблеми. У сучасній когнітивній лінгвістиці концептуальна метафора розглядається як один із ключових механізмів концептуалізації соціально значущої реальності, зокрема у політичному дискурсі. Починаючи з праць Дж. Лакоффа і М. Джонсона, концептуальні метафори прийнято типологізувати на онтологічні, структурні та орієнтаційні [7], що дало змогу систематизувати велику кількість метафоричних моделей і вибудувати їх у відносно стійку класифікацію. Проте упродовж останніх десятиліть дедалі очевиднішою стає обмеженість жорсткого типологічного підходу, зорієнтованого переважно на ізольований опис метафоричних моделей без урахування їхньої дискурсивної динаміки та контекстуальної зумовленості.

У політичному дискурсі й, зокрема, в інавгураційних промовах президентів США одночасно розв'язуються завдання політичної легітимації, конструювання національної ідентичності та програмування майбутнього. Саме в цьому типі дискурсу метафора функціонує не лише як спосіб метафоричної номінації чи інтерпретації, а й як засіб когнітивного моделювання соціальної реальності. Водночас, у реальних мовленнєвих фрагментах метафоричні моделі нерідко постають не в «чистому» типологічному вигляді, а у формі складних концептуальних конфігурацій, у яких переплітаються ознаки різних типів метафори.

Актуальність цього дослідження зумовлена недостатнім опрацюванням проблеми типологічної гібридності концептуальної метафори в межах традиційної теорії концептуальної метафори.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Концептуальні метафори у політичному дискурсі вивчаються переважно у ракурсі критичного дискурс-аналізу [6; 9; 14]. Норман Фейрклаф у своїх роботах інтегрує у теорію концептуальної метафори три виміри критичного дискурс-аналізу – текстуальний, дискурсивний та соціальний [5]. Ґрунтуючись на методах критичного дискурс-аналізу Джонатаном Чартеріс-Блеком запропонований такий новий напрям дискурсивних студій, як критичний аналіз метафор. Такий підхід до дослідження концептуальних метафор зумовлений тим, що, як зазначають засновники теорії концептуальної метафори Лакофф та Джонсон, «метафори відіграють центральну роль у побудові соціальної та політичної реальності» [7, р. 159].

З погляду типології концептуальних метафор, запропонованої Лакоффом, метафорика політичного дискурсу вивчається у нечисленних наукових працях. Зокрема, структурні метафори, такі

як *POLITICS AS A JOURNEY*, *POLITICS AS CONSTRUCTION*, *POLITICS AS WAR* аналізуються Д. Т. Нгуєном в політичному мовленні англійських політиків [8]. Структурні, онтологічні і орієнтаційні метафори виокремлюються у дискурсі Барака Обами і Дональда Трампа у статті К. Чахбане та Х. Зрізі [1].

Типологію метафор в інавгураційному дискурсі американських президентів встановлено у статті О. Жихарєвої і В. Ставцевої [15], де визначаються такі найбільш частотні типи, як соціоморфні, зооморфні, природоморфні, артефактні та біоморфні когнітивні метафори, за допомогою яких складні соціально-політичні явища концептуалізуються як більш зрозумілі та доступні для аудиторії. У праці К. Пілярчук та А. Онисько [10], що аналізує концептуальну метафорику у промовах Дональда Трампа, виокремлюються типи метафор з такими джерельними доменами, як людина, об'єкт, будівля та рух. Крім того, автори зазначають, що Трамп метафорично конструює свою політичну персону як ремонтника, будівельника, цілителя та воїна [10, р. 98].

Водночас, у зазначених працях не використовується класифікація концептуальних метафор Лакоффа на структурні, онтологічні і орієнтаційні, на яку спирається наше дослідження.

Попри активне вивчення політичних метафор, питання про те, яким чином у межах одного метафоричного висловлювання можуть одночасно актуалізуватися онтологічні, структурні та орієнтаційні метафори, залишається практично недослідженим. У дослідницькій практиці й дотепер переважає тенденція віднесення метафор до одного домінуючого типу, тоді як реальні механізми концептуалізації демонструють складнішу, багатошарову структуру.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення й опис типологічної гібридності концептуальних метафор в американських інавгураційних промовах та аналіз механізмів їхньої поєднаної актуалізації в політичному дискурсі. У межах дослідження передбачається показати, що концептуальна метафора в політичному мовленні функціонує не як статична одиниця, а як динамічна когнітивна конструкція, здатна інтегрувати ознаки різних типологічних моделей залежно від комунікативних завдань і контексту.

У роботі застосовано методи концептуального аналізу, когнітивно-дискурсивного моделювання та контекстуальної інтерпретації.

Виклад основного матеріалу. Матеріал дослідження засвідчив, що типологічна гібридність концептуальних метафор виступає

системною характеристикою інавгураційного дискурсу. Найбільш частотними типами гібридності є поєднання онтологічної та структурної метафори – з розгортанням онтологічної концептуальної метафори у структурну; інтеграція онтологічної і структурної метафори, а також тріадична концептуальна модель, що інтегрує онтологічну, орієнтаційну та структурну метафори.

Перший тип представлений метафоричним фрагментом з другої інавгураційної промови Президента Рональда Рейгана:

Every blow we inflict against poverty will be a blow against its dark allies of oppression and war [11].

У наведеному висловлюванні реалізується типологічно гібридна концептуальна метафора, у якій онтологічна метафора задає агентивну інтерпретацію абстрактного соціального феномена, а структурна метафора формує цілісний сценарій взаємодії з цим концептом, зокрема включаючи елементи конфронтації, союзництва та насильства. При цьому структурна концептуалізація виявляється когнітивно неможливою без попередньої онтологічної категоризації об'єкта як суб'єкта конфлікту.

На першому рівні активується онтологічна концептуальна метафора: *POVERTY IS AN ENEMY / ENTITY / ADVERSARY* (БІДНІСТЬ – ЦЕ ВОРОГ / СУТНІСТЬ / ПРОТИВНИК).

Онтологічність метафори виявляється в тому, що *poverty* як абстрактне явище концептуалізується як конкретна сутність – соціальний актор; абстрактне явище наділяється союзниками (*poverty has allies*), яким також приписуються агентні властивості (*dark allies*). Отже, абстрактні соціальні феномени наділяються ознаками агентивності та інтенціональності.

Далі на онтологічну метафору накладається структурна: *FIGHTING POVERTY IS WAR* (БОРЬБА З БІДНІСТЮ – ЦЕ ВІЙНА), яка включає агента в сценарій війни. Домен війни маркується такими мовними одиницями, як *blow*, *inflict*, *allies*, *war*.

У цьому метафоричному висловлюванні структурна метафора не може функціонувати без уже активованої онтологічної, оскільки неможливо вести війну з тим, що не має властивостей суб'єкта. Внаслідок цього реалізується типологічно гібридна концептуальна метафора, в межах якої онтологічна метафора створює персоніфікований концепт *POVERTY*, а структурна метафора *WAR* задає модель взаємодії з ним. Структурна метафора реалізується на

базі онтологічної, яка виступає її когнітивною підвалиною.

Онтологічно-структурна гібридність є типовою для мобілізаційної риторики й спрямована на формування образу зовнішнього або внутрішнього ворога, а також на спрощення складних соціальних процесів шляхом їх бінаризації.

Типологічно гібридна концептуальна метафора, що охоплює онтологічну, орієнтаційну та структурну моделі, актуалізується метафоричним висловлюванням з інавгураційної промови Дональда Трампа:

Tonight, I am calling on the Congress to finally close the deadly loopholes that have allowed MS-13 and other criminals to break into our country [13].

Онтологічна метафора *THE LAW IS A PHYSICAL OBJECT* (ЗАКОН – МАТЕРІАЛЬНИЙ ОБ'ЄКТ / КОНСТРУКЦІЯ) конструюється шляхом концептуалізації *law* як будівлі, стіни або контейнера з отворами. Абстрактний соціальний інститут осмислюється тут через фізичний об'єкт із просторовою геометрією. Джерельний домен маркується словосполученням *close loopholes* («закрити лазівки»).

Структурна метафора *ILLEGAL IMMIGRATION / CRIME IS INVASION / WAR* (НЕЛЕГАЛЬНА МІГРАЦІЯ / ЗЛОЧИННІСТЬ – ЦЕ ВТОРГНЕННЯ / ВІЙНА) ґрунтується на онтологічній, оскільки неможливо «вторгатися» в абстрактний закон і «латати його лазівки» без попередньої концептуалізації об'єкта й осмислити політичний простір як поле вторгнення без матеріалізації інституційного середовища. Джерельний домен структурної метафори маркується дієсловом *break into*, що номінує насильницьке вторгнення, номінацією *criminals*, яка репрезентує образ ворога, та дієсловом *close*, що актуалізує семантику оборони.

Окрім онтологічної та структурної моделей, висловлювання в імпліцитній формі активізує орієнтаційну метафору *THE COUNTRY IS A CONTAINER* (КРАЇНА – ЦЕ КОНТЕЙНЕР). Лексема *to break into* маркує просторові відношення *inside / outside* (всередині / зовні) та актуалізує концепт «кордону».

Отже, у цьому фрагменті реалізується типологічно гібридна концептуальна метафора, що інтегрує онтологічну модель *THE LAW AS A PHYSICAL OBJECT*, орієнтаційну метафору *THE COUNTRY AS A CONTAINER* і структурну модель *CRIME / ILLEGAL IMMIGRATION AS INVASION*. Онтологічна метафора забезпечує «уречевлення» абстрактної правової системи, орієнтаційна – просторову дихотомію «всередині /

зовні», а структурна – моделює сценарій воєнного вторгнення, в межах якого політична дія постає як оборона території від агресора.

Подібна тріадна концептуальна конфігурація не лише матеріалізує політичні інститути, а й вводить їх у сценарій небезпеки та захисту, посилюючи аргументативну й емоційно-оцінну настанову висловлювання. Така модель є типовою для дискурсу національної безпеки та слугує інструментом легітимації жорстких політичних рішень.

Третім виявленим типом гібридизації є поєднання онтологічної метафори з орієнтаційною, що можна проілюструвати висловлюванням з першої інавгураційної промови Президента Рональда Рейгана:

It's not my intention to do away with government. It is rather to make it work – work with us, not over us; to stand by our side, not ride on our back [12].

Онтологічна метафора GOVERNMENT IS A PERSON / AGENT (УРЯД – ЦЕ СУБ'ЄКТ / ЛЮДИНА) персоніфікує уряд як людину, здатну діяти, взаємодіяти та ставати на чийсь бік. Цільовий домен маркується такими мовними одиницями, як *works, stand by our side, ride on our back*.

Орієнтаційна метафора профілює ієрархію влади як просторові відношення «вгору / вниз», концептуалізуючи домінування як позиційну перевагу: POWER / CONTROL IS UP; CONTROL IS ON. Просторова орієнтація, що активізує джерельний домен, маркується прийменниками *over (us), on (our back), by (our side)*, які позначають відповідно позиції «над», «згори» та «на одному рівні». У такий спосіб здійснюється метафори́зація соціальної нерівності через просторове розташування.

У цьому випадку має місце не просте поєднання онтологічної та орієнтаційної метафор, а їхня гібридність, оскільки орієнтаційні метафори є неможливими без онтологічного носія – уряду, який спершу має бути осмислений як тіло, актор, фізична сутність. Лише після такої концептуалізації соціального інституту він може «стояти», «перебувати над» або «сидіти на». Онтологічна метафора створює тіло, орієнтаційна визначає положення тіла і разом вони формують схему влади.

Отже, у даному фрагменті реалізується гібридна концептуальна конфігурація, в межах якої онтологічна метафора GOVERNMENT AS

A PERSON забезпечує агентивну інтерпретацію абстрактного інституту, тоді як орієнтаційні метафори POWER IS UP і CONTROL IS ON структурують взаємини між урядом і народом крізь призму просторових опозицій *over / by* та *on / beside*. У результаті метафорична модель влади інтерпретується через тілесне розташування та позиційну асиметрію, що надає політичному висловлюванню експресивності та оцінної спрямованості.

Висновки. Проведений аналіз дозволив встановити, що концептуальна метафора в інавгураційному дискурсі функціонує не як типологічно однорідна структура, а як динамічна когнітивна конфігурація, у межах якої взаємодіють різні типи концептуальних метафор, забезпечуючи складне концептуальне моделювання соціальної реальності. Виявлено три стійкі моделі гібридності концептуальної метафори.

Перша модель поєднує онтологічну та структурну метафори й характеризується тим, що онтологічна метафора наділяє абстрактне явище ознаками агенту або матеріальної сутності, тоді як структурна метафора накладає на цей концепт сценарій конфронтації, боротьби або протистояння. У межах цієї моделі структурна метафора когнітивно спирається на онтологічну як на базову умову її функціонування.

Друга модель – онтологічно-орієнтаційна гібридність – передбачає взаємодію онтологічної метафори, яка формує образ агенту, та орієнтаційної метафори, що задає просторову модель владних відносин. У межах цієї моделі абстрактні інститути інтерпретуються через джерельний домен «Людина» та просторову ієрархію, що дозволяє концептуалізувати владу як фізичне домінування.

Третя модель – тріадна гібридність – об'єднує онтологічну, орієнтаційну та структурну метафори в єдину когнітивну конструкцію. У межах цієї моделі абстрактний феномен спочатку осмислюється як матеріальний об'єкт, що надає підставу для його концептуалізації як просторово організованої структури (контейнеру), і, зрештою, – як об'єкту вторгнення або загрози.

Виявлені моделі засвідчують, що традиційна типологія концептуальних метафор має не статичний, а динамічний характер, а розмежування між типами метафор є функціональними, а не абсолютними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Chahbane K., Zrizi H. Language and Politics: Framing the Use of Conceptual Metaphors in Political Discourse. *International Journal of Linguistics, Literature and Translation*. 2023. Volume 6. Issue. 11. P. 114–119.
2. Charteris-Black, J. Analysing political speeches: Rhetoric, discourse and metaphor. New York : Palgrave Macmillan, 2014. 298 p.
3. Charteris-Black J. Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor. New York : Palgrave Macmillan, 2005. 256 p.
4. Charteris-Black J. Corpus approaches to critical metaphor analysis. New York : Palgrave Macmillan, 2004. 278 p.
5. Fairclough N. Discourse and social change. Cambridge : Polity Press, 1992. 272 p.
6. Hart C. Moving beyond metaphor in the cognitive linguistic approach to CDA. In C. Hart (ed.). *Critical Discourse Studies in Context and Cognition*. Amsterdam : John Benjamins Publishing Company. P. 171–192.
7. Lakoff G and John M. Metaphors We Live By. Chicago & London: The University of Chicago press, 1980. 308 p.
8. Nguyen D.T. Conceptual Metaphors in English Political Discourse. *International Journal of Social Science and Human Research*. 2025. Volume 08. Issue 07. P. 4942–4947 .
9. Musolff A. The study of metaphor as part of critical discourse analysis. *Critical Discourse Studies*. 2012. Volume 9. Issue 3. P. 301–310.
10. Pilyarchuk K., Onysko, A. Conceptual metaphors in Donald Trump's political speeches: Framing his topics and (self-)constructing his persona. *Colloquium: New Philologies*. 2018. Volume 3, Issue 2. P. 98–156.
11. President Reagan's Inaugural Address, 1985. URL.: <https://www.reaganlibrary.gov/archives/speech/inaugural-address-1985> (дата звернення: 07.10. 2025).
12. President Reagan's Inaugural Address, 1981. URL.: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/reagan1.asp (дата звернення: 09.10. 2025).
13. President Trump's Inaugural Address, 2017. URL.: <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/the-inaugural-address/> (дата звернення: 12.10. 2025).
14. Qin S. A Critical Analysis of Conceptual Metaphor in Inaugural Address by Joseph Biden. *English Language Teaching and Linguistics Studies*. 2023. Volume 5. Issue 4. P. 126–136.
15. Zhykharieva O., Stavtseva V. Conceptual metaphors in the inaugural discourse of American Presidents: Typology and mechanism of conceptualization. *Причорноморські філологічні студії*. 2024. Вип. 4. С. 26–33.

Дата першого надходження рукопису до видання: 05.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025